

КЛЮЧОВІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ У НІМЕЧЧИНІ

Отрощенко Л. С.

В сучасних умовах глобалізації та інтеграції країн, формування єдиного світового економічного простору попит ринку праці ставить нові вимоги до професійної підготовленості фахівців зовнішньоекономічного профілю. Фахівці повинні бути мобільними, кваліфікованими та конкурентоздатними. Усвідомлюючи це, вітчизняні навчальні заклади намагаються розробляти та втілювати в життя нові стратегії, орієнтуючись на попит глобального ринку.

Вивчення головних світових тенденцій у сфері освітньої політики, досвіду підготовки фахівців провідними країнами світу сприяє прогресивним перетворенням у вітчизняній освіті. Доцільність і важливість вивчення досвіду Німеччини у підготовці фахівців з міжнародної економіки обумовлюється високою кваліфікацією профільних вузів цієї країни.

Втілюючи в життя заклик президента країни професора Хорста Келера, який наголошує, що Німеччина повинна стати "країною ідей", німецькі вищі навчальні заклади стають справжніми центрами висококваліфікованого навчання у сфері міжнародної економіки.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що німецькі ВНЗ націлені на формування у студентів здатності до кваліфікованої професійної діяльності як вдома, у своїй країні, так і в іншомовному середовищі.

Ми погоджуємось з Корніловою А., яка зазначає, що на думку німецьких педагогів досягненню високої якості освіти сприяє розвиток ключових кваліфікацій чи ключових компетентностей. Ключові кваліфікації – це ті головні особистісні якості, які потрібні людині, щоб упоратись із сучасними й майбутніми вимогами в її повсякденному приватному й професійному житті. [1, с.18]

У своєму дисертаційному дослідженні німецький науковець Зузанне Хартунг зазначає, що основою кожної ключової кваліфікації є професійне знання. Це знання має дві функції: по-перше, знання про те, як засвоювати нові інформаційні горизонти, а по-друге, генерування знання як основа процесу мислення та навчання протягом життя. Дослідниця вважає, що ключові кваліфікації є специфічними для кожної окремої галузі, а кожна ключова кваліфікація базується на особистості як носія компетентності. [4, с.30]

Мета даної статті – на основі аналізу науково-педагогічної літератури визначити ключові кваліфікації компетентності майбутнього фахівця зовнішньоекономічного профілю у Німеччині, окреслити професійні якості, необхідні економісту-міжнароднику в цій країні.

Потрібно зауважити, що останнім часом у Німеччині спостерігається посилена увага до вищої професійної освіти, адже як зазначає Томас Хаймер, генеральний директор Бізнес-школи фінансів та менеджменту Університету Франкфурта-на-Майні, "якщо Німеччина бажає конкурувати із США та такими центрами знань, які швидко розвиваються, як Китай та Індія, вона повинна мати таку систему освіти, яка в змозі добитися найвищого наукового прогресу у поєднанні з сучасною методикою навчання та передачею знань студентам". [2, с.36]

З метою з'ясування чи навчають німецькі вищі школи саме тому, що потрібно для професійного життя, у 2004 році у Німеччині було проведено дослідження "Справжні знання? Передача компетентностей у німецьких вищих школах". Дослідження проводилось цілим рядом організацій:

- Ассептурге (всесвітня діюча служба менеджменту, технології та аутсорсінгу);
- Ініціатива "Нове Соціальне Ринкове Господарство";
- AIESEC (Міжнародна асоціація студентів, які вивчають економіку та комерційну справу).

Як напрями дослідження цього питання експерти Ассептурге визначили такі питання:

1. Вивчають студенти у німецьких ВНЗ саме те, що їм потрібно для того, щоб бути підготовленими до професії?

2. Які компетентності є найважливішими для них?
3. Чи передаються ці компетентності під час навчання?
4. Чи співпадає самооцінка студентів із вимогами економіки?

Результати дослідження ґрунтувались на двох репрезентативних опитуваннях, в яких брали участь понад 1000 студентів університетів та спеціальних вищих шкіл із 16 федеральних земель. Висновки опитування студентів були порівняні з висловлюваннями 211 директорів, голів правління та топ-менеджерів німецьких підприємств.

В першій частині дослідження визначено чотири вирішальні компетентності, необхідні для успіху у професійному житті:

- Фахова компетентність;
- Соціальна компетентність;
- Методична компетентність;
- Компетентність, пов'язана з процесом (в межах діяльності фахівця).

В другій частині дослідження проаналізовано ефективність передачі соціальних здібностей у німецьких ВНЗ, адже, на думку дослідників, саме соціальній компетентності належить пріоритетна роль у досягненні високої професійної кваліфікації. До найважливіших соціальних ключових компетентностей належать: комунікативна здібність, здатність критично мислити, здібність навчатися, вміння управляти часом та навантаженням, здібність розв'язувати конфлікти, вміння ефективно співпрацювати, управлінська поведінка.

На думку студентів інтенсивному оволодінню соціальними здібностями сприяють:

- такі сучасні активні форми навчання як дискусії та екскурсії (54 проценти студентів бажають мати частіше екскурсії, а кожен другий опитаний воліє мати дискурсивну передачу знань у формі дискусії);
- міжнародний обмін студентами (50 процентів опитаних високо оцінюють прямий обмін студентами ВНЗ – партнерів);
- орієнтація на практику під час навчання (більшість студентів вважають, що професійні знання можна отримати саме під час практики).

Дані проведеного дослідження дозволили розробити п'ять кроків на шляху до перетворення Німеччини у "країну ідей":

1. Модель освіти, яка базується на трьох засадах: наукове дослідження, навчання та практика. Практика повинна бути тісно пов'язана із науковими дослідженнями та навчанням.

2. Нова професійна модель викладачів. Викладачі, зосереджені на виконанні наукової роботи, повинні також мати багаторічний професійний досвід.

3. Концентрація на головних компетентностях. Замість всеохоплюючого посереднього навчання навчальні заклади Німеччини повинні сконцентруватися на головних компетентностях.

4. Цілеспрямована підтримка окремих потужних професійних сфер та спеціальностей, які досягли успіху у науковому дослідженні, навчанні та практиці.

5. Формування соціальної компетентності. Необхідно посилити передачу соціальної компетентності. Для цього потрібно використовувати сучасні інтерактивні методи навчання [3, с.1-4].

В свою чергу німецькі дослідники Х. Хінтерхубер та В. Попп пропонують наступні компоненти ключових кваліфікацій для управлінців:

1. Функціональна компетентність: знання технології, маркетингу, контролінгу, фінансів. Здобуття та опанування нових функціональних (професійних) знань – перша передумова досягнення кваліфікації, необхідної в умовах ринкової економіки.

2. Ситуативна компетентність належить до вимог до управління, обумовлених специфікою різних фаз життєвого циклу фірми (заснування, зростання тощо)

3. Інтелектуальна компетентність передбачає наявність аналітичного мислення у поєднанні із здібністю мислити у категоріях комплексних взаємозв'язків. Фахівці потребують здібності як до раціонального аналітичного мислення, так і до абстрактного мислення у поєднанні із спонтанністю.

4. Соціальна компетентність охоплює комунікаційні та інтегративні здібності управлінців, які виявляються як у внутрішній діяльності так і при взаємодії фірми із зовнішньою середою.

Функціональна та ситуативна компетентність характеризують професіоналізм, а інтелектуальна й соціальна – психологічну спроможність керівника. [6, с.327-340]

На думку Вольфганга Хеннінга, доктора філософських наук, доцента Баварської Академії реклами та фахової вищої школи в Нюрнберзі, тому, хто вивчає економіку, повинні бути притаманні певні якості:

- робоча дисципліна, наполегливість, мотивація;
- володіння фундаментальною навчальною та робочою технікою;
- готовність до навчання та добре треновану пам'ять;
- вміння добре висловлюватися німецькою мовою;
- вільне володіння іноземною (англійською) мовою та здатність до покращання цих знань;
- поглиблене та гарантоване розуміння шкільного курсу математики;
- володіння текстовим редактором та іншими комп'ютерними програмами;
- здатність до критики, навіть до самокритики [5, с.19-20].

Аналізуючи довідники із зовнішньоекономічних спеціальностей спеціальних вищих шкіл (Вільдау, Дортмунду) та університетів (Дуїзбургу, Ганноверу, Нюрнбергу, Франкфурту-на-Одері), можна назвати такі професійно важливі якості майбутніх фахівців:

- глибокі загальні знання (особлива увага надається знанням з математики);
- активна участь у культурному, соціальному та політичному житті;
- концептуальні здібності;
- комунікативні вміння;
- добре володіння іноземними мовами (наприклад, Європейський Університет Віадрина (Франкфурт-на-Одері) вимагає від абітурієнтів попереднього складання TOEFL (тесту на знання англійської мови як іноземної) з результатом щонайменше 580 балів (письмовий тест) або 237 балів (комп'ютерний тест) [12, с.11];
- вміння ефективно працювати в команді;

138

Отрощенко, Л.С. Ключові кваліфікації професійної компетентності майбутнього фахівця зовнішньоекономічного профілю у Німеччині [Текст] / Л.С. Отрощенко // Наукові записки кафедри педагогіки: зб. наук. праць. – Харків: Основа, 2007. – № 18. – С. 134–141.

- креативність;
- гнучкість;
- здібність до мотивованої праці;
- продуктивність;
- готовність до критики;
- організаторські здібності;
- здібність приймати рішення [7, 8, 9, 10, 11, 12].

В умовах входження вітчизняної освіти в Болонський процес ознайомлення з ключовими кваліфікаціями професійної компетентності економістів-міжнародників Німеччини є дуже корисним щодо узгодження критеріїв фахової підготовки кадрів в Україні і в Європі. Перспективними напрямками подальшого дослідження вважаємо вивчення змісту навчально-практичного процесу при підготовці фахівців зовнішньоекономічного профілю, ефективних методів, форм та засобів навчання у вищих навчальних закладах Німеччини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корнілова А. Ключові кваліфікації компетентності особистості у вищих навчальних закладах Німеччини // Шлях освіти. – 2005. – № 3. – с.1.
2. Томас Хаймер. Выступление на Международной научно-методической конференции Финансовой академии при Правительстве Российской Федерации. – Вестник Финансовой Академии. – 2006 – № 1-2 (37-38) – с. 36-40.
3. Das richtige Wissen? Kompetenzvermittlung an deutschen Hochschulen. – Kronberg.- 2004. – 4 S.
4. Hartung S. Forderung der Lerneffizienz beim Einsatz von Unternehmensplanspielen. Eine empirische Erhebung in der kaufmännischen Fortbildung berufstidiger Erwachsener. Dissertation zur Erlangung des wirtschaftswissenschaftlichen Doktorgrades der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Universität Göttingen. - Göttingen. -1999. – 289 S.
5. Henning W. Studienführer Wirtschaftswissenschaften. – Lexika Verlag, 1999.- 238 S.
6. Hinterhuber H., Popp W. Strategische Führungskompetenz //Die Unternehmung. – 1987.- № 5 (41) – 327- 340 S.